

Bożena Strzemiczna

MOJE DORASTANIE

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

Program nauczania dla klas V-VI
szkoły podstawowej

© Copyright by Bożena Strzemieczna

Recenzent merytoryczny i dydaktyczny
Katarzyna Dmowska

Redakcja
Wiesława Śleszyńska

Korekta
Piotr Strzemieczny

Projekt okładki
Karolina Płocharska

Wydawca
Taurus Edukacja i Kultura
05-825 Grodzisk Mazowiecki

Kontakt
wychowanie@wychowanie.pl

Program do wychowania do życia w rodzinie *Moje dorastanie*, przeznaczony do realizacji w klasach IV - V szkoły podstawowej (II etap edukacyjny), jest zgodny z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie „podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół”* (Dz. U. z dnia 30 sierpnia 2012 roku, poz. 977). Program opracowany został przez Bożenę Strzemieczną, autorkę pomocy dydaktycznych do wychowania do życia w rodzinie w ramach serii *Moje dorastanie*:

Zeszytu Ucznia z kartami pracy do klasy V

Zeszytu Ucznia z kartami pracy do klasy VI

Przewodnik dla nauczyciela do wychowania do życia w rodzinie w szkole podstawowej

Bożena Strzemieczna - dyplomowana nauczycielka wychowania do życia w rodzinie i biologii. Autorka programów nauczania do przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie oraz materiałów pomocniczych dla uczniów i nauczycieli do szkoły podstawowej oraz gimnazjum.

Dopuszczamy możliwość modyfikacji zamieszczonych materiałów na potrzeby nauczyciela czy szkoły, jednak bez możliwości obrotu i rozpowszechniania zmodyfikowanych materiałów.

Wszystkie publikacje do wychowania do życia w rodzinie są dostępne w sprzedaży wysyłkowej. Zamówienia można składać w księgarni internetowej *www.wychowanie.pl* lub telefonicznie pod numerami 605-348-243, 603-616-677.

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ 1	
Koncepcja programu.....	4
ROZDZIAŁ 2	
Podstawa Programowa przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie.....	6
ROZDZIAŁ 3	
Liczba godzin i sposób realizacji.....	7
ROZDZIAŁ 4	
Struktura programu.....	8
ROZDZIAŁ 5	
Program nauczania wychowania do życia w rodzinie	
Klasa V.....	9
Klasa VI.....	18
ROZDZIAŁ 6	
Metody i formy pracy.....	26
ROZDZIAŁ 7	
Opinia o programie.....	29

KONCEPCJA PROGRAMU

Wychowanie do życia w rodzinie jest programem realizowanym w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Celem przedmiotu jest niesienie pomocy uczniom w zdobyciu wiedzy, przekonań i umiejętności niezbędnych do podejmowania świadomych decyzji, rozumienia konsekwencji określonych zachowań oraz tworzenia warunków sprzyjających zdrowiu. Wychowanie do życia w rodzinie ma wspierać dzieci i młodzież w rozwijaniu się w zdrowych dorosłych oraz przygotowaniu się do odpowiedzialnego rodzicielstwa. Edukacja w szkole ma również wpływać na świadomość zmian fizycznych i emocjonalnych, jakie zachodzą w procesie dorastania.

Dojrzewanie jest trudnym okresem, zarówno dla nastolatków, jak i dorosłych. To etap szybko następujących zmian fizycznych i psychicznych, niepokoju oraz buntu. Brak doświadczenia przy jednoczesnej ciekawości świata powoduje, że wybory, jakich dokonują młodzi ludzie, nie zawsze są dobre dla nich samych. Kluczowym elementem współczesnego wychowania staje się zatem współpraca wszystkich środowisk kształtujących osobowość młodego człowieka.

Wychowanie do życia w rodzinie pełni rolę wspierającą rodzinę, która staje dziś przed niespotykanymi wcześniej, stale zmieniającymi się wyzwaniami współczesnego życia. Zdając sobie sprawę, że edukacja prorodzinna jest przede wszystkim funkcją domu, program nauczania oraz proponowane do niego materiały pomocnicze są zaprojektowane tak, aby uczniowie zachęcali członków rodziny do uczestnictwa w ćwiczeniach domowych związanych z tematami dotyczącymi życia rodzinnego, zdrowia i higieny czy dojrzewania, co przyczyni się do budowania stabilności, poczucia więzi oraz wzmocnienia komunikacji w rodzinie.

Przedmiot wychowanie do życia w rodzinie w szczególny sposób wpisuje się w realizację zadań wychowawczych szkoły. Sprzyja temu forma zajęć, różniaca się od innych przedmiotów. Uczniowie mogą dobrowolnie uczestniczyć w lekcjach, nie są oceniani, a część godzin lekcyjnych jest realizowana z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców.

Szczególne role, ze względu na specyfikę przedmiotu, przypada nauczycielowi wychowania do życia w rodzinie, który powinien być dobrze przygotowany merytorycznie do prowadzenia zajęć. Powinien także umieć z łatwością nawiązywać kontakty z uczniami, tworzyć atmosferę otwartości, zaufania i dyskrecji.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczenia do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. z dnia 3 lipca 2012 r. poz. 752), program nauczania dopuszcza do użytku w danej szkole dyrektor placówki, na wniosek nauczyciela lub nauczycieli.

Zajęcia wychowania do życia w rodzinie są realizowane zgodnie z przepisami w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny,

życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Prezentowany program oraz materiały pomocnicze - *Wychowanie do życia w rodzinie dla szkoły podstawowej Moje dorastanie* - mają pełnić rolę wspierającą nauczyciela, aby przemyślenia i wnioski płynące z zajęć pomogły młodym ludziom lepiej zrozumieć siebie i innych, a w dalszej perspektywie wpływały na podejmowanie właściwych decyzji.

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

II etap edukacyjny: klasy IV-VI

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Ukazywanie wartości rodziny w życiu osobistym człowieka oraz pomoc w przygotowaniu się do zrozumienia i akceptacji przemian okresu dojrzewania.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

1. Podstawowe funkcje rodziny z podkreśleniem miejsca dziecka w rodzinie.
2. Przekaz wartości i tradycji w rodzinie, wspólne świętowanie, spędzanie wolnego czasu.
3. Wiąż rodzinna, związki uczuciowe i inne relacje w rodzinie; konflikty i ich rozwiązywanie.
4. Macierzyństwo i ojcostwo; podstawowa wiedza dotycząca budowy i funkcjonowania układu rozrodczego człowieka.
5. Ciąża, rozwój płodu, poród, przyjęcie dziecka jako nowego członka rodziny.
6. Różnice i podobieństwa między chłopcami i dziewczętami; identyfikacja z własną płcią; akceptacja i szacunek dla ciała.
7. Zmiany fizyczne i psychiczne okresu dojrzewania; zróżnicowane, indywidualne tempo rozwoju.
8. Higiena okresu dojrzewania.
9. Prawo człowieka do intymności i ochrona tego prawa; postawy asertywne.
10. Istota koleżeństwa i przyjaźni, wzajemny szacunek, udzielanie sobie pomocy, współpraca, empatia.
11. Mass media – zasady i kryteria wyboru czasopism, książek, filmów i programów telewizyjnych.
12. Instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny.
13. Odpowiedzialność za własny rozwój; samowychowanie.

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

LICZBA GODZIN I SPOSÓB REALIZACJI

Pani Minister Edukacji Narodowej 10 sierpnia 2009 r. podpisała nowelizację Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji, zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Zgodnie z podpisaną nowelizacją, na zajęcia wychowania do życia w rodzinie nie będą uczęszczać tylko ci uczniowie niepełnoletni, których rodzice wniosą do dyrektora szkoły wniosek w formie pisemnej o wyłączenie ucznia z zajęć. W przypadku uczniów pełnoletnich, mogą oni sami zgłosić taki wniosek.

Liczbę godzin dla ucznia podano na podstawie *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.*

Zajęcia wychowania do życia w rodzinie będą prowadzone w szkołach podstawowych (w klasach V-VI), gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w ramach godzin przeznaczonych w szkolnych planach nauczania do dyspozycji dyrektora szkoły w każdej klasie po 14 godzin, w tym po 5 godzin z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców.

Proponowany przydział godzin

Klasa	Zajęcia w grupach (godziny)	Cała klasa (godziny)
5	5	9
6	5	9

Zajęcia wychowania do życia w rodzinie mogą być prowadzone przez nauczycieli posiadających kwalifikacje do nauczania w danym typie szkoły oraz ukończone studia wyższe z zakresu nauk o rodzinie albo studia podyplomowe lub kursy kwalifikacyjne zgodne z treściami programowymi zajęć.

Przed przystąpieniem do zajęć dyrektor szkoły jest zobowiązany do zorganizowania spotkania z rodzicami, podczas którego nauczyciel wychowania do życia w rodzinie przedstawi rodzicom pełną informację o celach i treściach programu, literaturze oraz pomocach dydaktycznych wykorzystywanych podczas lekcji.

STRUKTURA PROGRAMU

Program, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 roku, przedstawia szczegółowe cele kształcenia i wychowania, treści nauczania, przewidywane osiągnięcia uczniów wraz z procedurami osiągnięcia celów, a także metody, techniki i formy pracy.

Układ treści programowych odpowiadający poszczególnym klasom wynika z wymogów podstawy programowej oraz dostosowany jest do poziomu rozwojowego uczniów.

Szczególną uwagę zwrócono na zachowanie spójności i ciągłości nauczania w kolejnych klasach szkoły podstawowej. Treści przekazywane w ramach wychowania do życia w rodzinie w klasie szóstej tworzą logiczną całość w połączeniu z wiedzą zdobytą przez uczniów podczas zajęć realizowanych w klasie piątej.

Do programu zaproponowana została obudowa metodyczna - Przewodnik dla nauczyciela oraz Zeszyty ucznia wraz z kartami pracy do klasy V i VI w ramach serii *Moje dorastanie*. Są one jedynie propozycją, ponieważ to nauczyciel, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom uczniów, sam będzie podejmował decyzję o doborze zagadnień i kolejności ich realizacji.

PROGRAM NAUCZANIA WYCHOWANIA DO ŻYCIA W RODZINIE

KLASA V

LEKCJA 1 POZNAJMY SIĘ!

Lekcja organizacyjna

Cele edukacyjne

- Wzajemne poznanie się z uczniami.
- Wspólne ustalenie zasad, obowiązujących podczas zajęć.
- Przedstawienie uczniom programu nauczania.

Treści nauczania

- Tworzenie zgranej grupy.
- Zapoznanie uczniów z programem nauczania.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Zrozumienie sensu uczestnictwa w zajęciach wychowania do życia w rodzinie.
- Aktywne uczestnictwo w życiu klasy.
- Umiejętność współpracy w grupie.

Metody i formy pracy

- Praca grupowa.
- Zabawy integracyjne.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Piłka do gry, arkusze papieru, plakat.

LEKCJA 2 MÓJ DOM

Cele edukacyjne

- Zrozumienie znaczenia pojęcia „rodzina”.
- Uświadomienie sobie roli rodziny w życiu człowieka.
- Wzmocnienie poczucia więzi z rodziną.
- Uświadomienie sobie własnego miejsca w rodzinie.

- Przeświadczenie o tworzeniu odpowiedniej atmosfery przez wszystkich członków rodziny.
- Umiejętność pracy w zespole.

Treści nauczania

- Podstawowe funkcje rodziny.
- Różnorodne formy rodzin.
- Miejsce dziecka w rodzinie.
- Obowiązki członków rodziny.
- Atmosfera życia rodzinnego.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Uświadomienie, że istnieją różne formy rodzin na przykład rodzina niepełna, adopcyjna, zastępcza, formalna, nieformalna.
- Okazywanie szacunku członkom rodziny, docenianie ich wysiłku i pracy.
- Aktywne uczestnictwo w życiu swojej rodziny.
- Zrozumienie konieczności podziału obowiązków w rodzinie.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Praca grupowa.
- Metody sytuacyjne.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, fotografie rodzinne.

LEKCJA 3 MOJA HISTORIA

Cele edukacyjne

- Pogłębianie więzi rodzinnej.
- Poszukiwanie informacji o historii rodziny.
- Umiejętność komunikacji.

Treści nauczania

- Przekaz wartości i tradycji w rodzinie.
- Wiąż rodzinna.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Znajomość historii swojej rodziny.
- Wzmocnienie poczucia wiąż z rodziną.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, zdjęcia przyniesione z domu, dodatkowe teksty.

LEKCJA 4

MOJE PODWÓRKO

Cele edukacyjne

- Poznanie cech dobrego kolegi i przyjaciela.
- Zrozumienie roli więzi koleżeńskich.
- Rozwijanie umiejętności rozwiązywania sytuacji konfliktowych.
- Kształtowanie cech osobowości ułatwiających kontakty społeczne.
- Uświadomienie sobie zachowań budujących i niszczących koleżeństwo oraz przyjaźń.

Treści nauczania

- Koleżeństwo – przyjaźń.
- Cechy dobrego kolegi – przyjaciela.
- Rozwiązywanie konfliktów.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność rozpoznania cech dobrego kolegi, przyjaciela.
- Okazywanie szacunku rówieśnikom.
- Postrzeganie pozytywnego znaczenia relacji koleżeńskich i przyjacielskich.
- Umiejętność przewidywania konsekwencji swoich zachowań.
- Zrozumienie konieczności rozwiązywania konfliktów zaistniałych w grupie.

Metody i formy pracy

- Praca grupowa.
- Metody sytuacyjne.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia.

LEKCJA 5

MOJA SZKOŁA

Cele edukacyjne

- Kształtowanie motywacji i nawyku samokształcenia.
- Budowanie poczucia wiary we własne możliwości.
- Umiejętność samooceny.

Treści nauczania

- Odpowiedzialność za własny rozwój.
- Samowychowanie.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Zrozumienie roli motywacji.
- Poznanie sposobów motywowania się do nauki szkolnej i innych zajęć.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Praca grupowa.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia.

LEKCJA 6

MOJE UCZUCIA I EMOCJE

Cele edukacyjne

- Kształtowanie umiejętności wyrażania swoich uczuć oraz panowania nad negatywnymi emocjami.
- Świadomość istnienia sytuacji, które źle wpływają na samopoczucie własne i innych.
- Doskonalenie umiejętności komunikowania i odczytywania sygnałów niewerbalnych.

Treści nauczania

- Emocje i uczucia.
- Empatia.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność rozpoznawania emocji i uczuć (mimika, gesty, głos, zachowanie).
- Uświadomienie sobie roli negatywnych i pozytywnych emocji w relacjach interpersonalnych.
- Zrozumienie wpływu pozytywnych emocji na tworzenie właściwej atmosfery w grupie; rozwiązywanie konfliktów.
- Świadome kształcenie empatii.
- Zrozumienie konieczności rozwiązywania konfliktów zaistniałych w grupie.

Metody i formy pracy

- Praca z tekstem.
- Praca indywidualna i grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Metody sytuacyjne.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, kartki z napisanymi słowami:

gniew, wściekłość, zawód, smutek, rozpacz, zadowolenie, radość, wstyd, strach, spokój,

4 kartki z napisanym zdaniem: *Z matematyki mamy zadane 3 ćwiczenia do domu,* fragmenty książki czytane przez nauczyciela

LEKCJA 7

MOJA SAMOOCENA

Cele edukacyjne

- Wzmacnianie poczucia własnej wartości.
- Umiejętność dostrzegania i doceniania sytuacji, które sprawiają radość, zadowolenie i przyjemność.
- Świadomość z istnienia sytuacji, które źle wpływają na samopoczucie własne i innych.
- Doskonalenie umiejętności komunikowania i odczytywania sygnałów niewerbalnych.

Treści nauczania

- Emocje i uczucia.
- Pozytywne myślenie.
- Empatia.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność rozpoznawania emocji i uczuć (mimika, gesty, głos, zachowanie).
- Uświadomienie sobie roli negatywnych i pozytywnych emocji w relacjach interpersonalnych.
- Zrozumienie wpływu pozytywnych emocji na umiejętność radzenia sobie ze stresem; osiągnięcie spokoju wewnętrznego.
- Rozwijanie samoświadomości i poczucia własnej wartości.
- Świadome kształcenie empatii.

Metody i formy pracy

- Praca z tekstem.
- Praca indywidualna i grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Metody sytuacyjne.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia.

LEKCJA 8

MOJE PRAWA

Cele edukacyjne

- Zrozumienie idei powszechnych praw człowieka.
- Poznanie podstawowych praw przysługujących dzieciom.

Treści nauczania

- Prawa dziecka.
- Postawy asertywne.
- Obowiązki wynikające z posiadanych praw.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Poznanie praw dziecka i zrozumienie ich idei.
- Świadomość, że posiadanie praw wiąże się także z obowiązkami wobec innych ludzi (rówieśników i dorosłych).
- Umiejętność asertywnej odmowy.
- Wskazanie, do kogo można zwrócić się o pomoc w sytuacji, gdy dzieci są ofiarami lub świadkami aktu przemocy.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i praca grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.
- Metody sytuacyjne.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, karty papieru, fragmenty Konwencji o prawach dziecka, książeczka *Mam prawo! Czyli niemal wszystko, co powinniście wiedzieć o prawach dziecka a nie macie kogo spytać* autorstwa Grzegorza Kasdepke.

LEKCJA 9

MOJE BEZPIECZEŃSTWO

Cele edukacyjne

- Rozróżnianie odmiennych rodzajów przemocy.
- Zrozumienie istnienia różnic pomiędzy skarżeniem na dany temat, a mówieniem/informowaniem dorosłych o sytuacjach niebezpiecznych dla danej osoby (bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne).

Treści nauczania

- Akceptacja i szacunek dla ciała.
- Postawy asertywne.
- Obowiązki wynikające z posiadanych praw.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Zrozumienie, że każdy człowiek - w tym szczególnie dziecko - ma prawo do intymności.
- Umiejętność asertywnej odmowy.
- Uświadomienie konieczności zgłaszania dorosłym sytuacji niebezpiecznych (ryzykownych), w których uczestniczą dzieci lub są ich obserwatorami.
- Wskazanie, do kogo można zwrócić się o pomoc w sytuacji, gdy dzieci są ofiarami lub świadkami aktu przemocy.
- Odróżnianie skarżenia od informowania w sytuacjach zagrożenia.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i praca grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.

- Metody sytuacyjne.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia.

LEKCJA 10

MOJE DORASTANIE. DZIEWCZĘTA

Lekcja z podziałem na grupy

Cele edukacyjne

- Umiejętność identyfikowania u siebie zmian zachodzących w okresie pokwitania.
- Zrozumienie, że czas pokwitania dotyczy zarówno własnej płci, jak i płci przeciwnej.
- Uświadomienie istnienia różnic w dojrzewaniu chłopców i dziewcząt.

Treści nauczania

- Zmiany fizyczne i psychiczne okresu dorastania.
- Dojrzewanie dziewcząt.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Poznanie różnic i podobieństw między chłopcami a dziewczętami.
- Identyfikacja z własną płcią.
- Poznanie zmian okresu dorastania.
- Stosowanie prawidłowej terminologii.
- Umiejętność dyskusowania w grupie o problemach dotyczących dojrzewania.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i grupowa.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, fragmenty filmu (np. film animowany *Co się ze mną dzieje*), tablice poglądowe.

LEKCJA 11

MOJE DORASTANIE. CHŁOPCY

Lekcja z podziałem na grupy

Cele edukacyjne

- Umiejętność identyfikowania u siebie zmian zachodzących w okresie pokwitania.
- Zrozumienie, że czas pokwitania dotyczy zarówno własnej płci, jak i płci przeciwnej.
- Uświadomienie istnienia różnic w dojrzewaniu chłopców i dziewcząt.

Treści nauczania

- Zmiany fizyczne i psychiczne okresu dorastania.
- Dojrzewania chłopców.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Poznanie zmian okresu dorastania.
- Stosowanie prawidłowej terminologii.
- Umiejętność dyskusowania w grupie o problemach dotyczących dojrzewania.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Praca grupowa.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, fragmenty filmu (np. film animowany *Co się ze mną dzieje*), tablice poglądowe.

LEKCJA 12 MOJA DIETA

Cele edukacyjne

- Zrozumienie pojęć „zrównoważona dieta”, „śmieciowe jedzenie”.
- Umiejętność wyboru zdrowego stylu życia.

Treści nauczania

- Promocja zdrowych nawyków żywieniowych.
- Zdrowy styl życia.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Wyrobienie zdrowych nawyków żywieniowych.
- Umiejętność dokonywania wyborów pomiędzy zdrowymi produktami a „śmieciowym jedzeniem”.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i grupowa.
- Mini wykład.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, ankieta.

LEKCJA 13 MÓJ ZWYKŁY DZIEŃ

Cele edukacyjne

- Uświadomienie, jak ważna jest umiejętność organizacji czasu.
- Tworzenie odpowiednich warunków do nauki.
- Rozwijanie różnych form wypoczynku.

Treści nauczania

- Metody dobrej organizacji czasu.
- Zdrowy styl życia.
- Podstawowe zasady higieny.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność organizacji czasu pracy i wypoczynku.
- Wywiązywanie się z podjętych zobowiązań.
- Wyrobienie nawyku systematyczności.
- Umiejętność określenia zagrożeń wynikających z nadmiernego używania Internetu.
- Stosowanie zasad higieny i zdrowego stylu życia.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, ankieta.

LEKCJA 14

MOJE DORASTANIE.

Gra towarzyska

Cele edukacyjne

- Utrwalenie wiadomości i umiejętności dotyczących zdrowego stylu życia.
- Kształtowanie prozdrowotnych nawyków.

Treści nauczania

- Zdrowy styl życia.
- Zachowania sprzyjające i zagrażające zdrowiu.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność dokonywania odpowiednich wyborów.

Metody i formy pracy

- Praca grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, gra.

Na podsumowanie zajęć wychowania do życia w rodzinie w V klasie proponujemy uczniom grę *Moje dorastanie*, która umożliwi sprawdzenie, czego nauczyli się podczas roku szkolnego. Gra została dołączona do zeszytu ucznia. Aby przystąpić do zabawy, uczniowie muszą wyciąć karty, które znajdują się na oddzielnej wkładce.

KLASA VI

LEKCJA 1 POZNAJMY SIĘ! *Lekcja organizacyjna*

Cele edukacyjne

- Przedstawienie uczniom programu nauczania.
- Uświadomienie uczniom wpływu różnorodnych wydarzeń na życie.

Treści nauczania

- Tworzymy grupę.
- Samopoznanie i samoświadomość.
- Program nauczania wdzwr.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność dokonywania oceny wydarzeń z własnego życia.
- Umiejętność współpracy w grupie.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i grupowa.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zarkusze papieru, zeszyt ucznia.

LEKCJA 2 MOJA RODZINA

Cele edukacyjne

- Wzmocnienie poczucia więzi z rodziną.
- Przeświadczenie o potrzebie tworzenia atmosfery domowej przez wszystkich członków rodziny.
- Umiejętność rozwiązywania konfliktów.

Treści nauczania

- Relacje w rodzinie.
- Obowiązki i odpowiedzialność członków rodziny.
- Konflikty i ich rozwiązywanie.
- Osoby starsze w rodzinie.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Wnoszenie pozytywnego wkładu w życie swojej rodziny.
- Zrozumienie, że konflikty w relacjach międzyludzkich są nieuniknione.

- Podejmowanie prób rozwiązywania konfliktów zaistniałych w domu.
- Docenianie roli wszystkich członków rodziny.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Rozmowa kierowana.
- Metody sytuacyjne.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, ankieta.

LEKCJA 3

MOJE RODZINNE TRADYCJE

Cele edukacyjne

- Uświadomienie, jak ważne jest wspólne spędzanie wolnego czasu w rodzinie.
- Celebrowanie tradycji rodzinnych.
- Rozwijanie szacunku dla różnorodności zwyczajów i tradycji innych rodzin.

Treści nauczania

- Przekaz wartości i tradycji w rodzinie.
- Wspólne świętowanie.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Rozpoznawanie rodzinnych tradycji i rozumienie, dlaczego są one ważne.
- Zrozumienie, że rodziny są podobne do siebie, ale także się różnią.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, ankieta.

LEKCJA 4

MÓJ WOLNY CZAS

Cele edukacyjne

- Uświadomienie, jak ważne dla naszego zdrowia fizycznego i psychicznego są różne formy spędzania wolnego czasu.
- Identyfikacja zagrożeń dostępnych w Internecie.

Treści nauczania

- Formy spędzania wolnego czasu.
- Hobby w życiu człowieka.
- Bezpieczeństwo w Internecie.

- Odpowiedzialność za własny rozwój.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność organizacji różnych form wypoczynku.
- Zrozumienie, na czym polega bezpieczne korzystanie z Internetu.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Burza mózgów.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, ankieta, arkusze papieru.

LEKCJA 5

MOJE PROBLEMY

Cele edukacyjne

- Zrozumienie konieczności identyfikowania swoich problemów.
- Uświadomienie sobie, że należy podejmować próby radzenia sobie ze stresem i problemami pojawiającymi się w okresie dojrzewania.

Treści nauczania

- Problemy nastolatków i ich rozwiązywanie.
- Współpraca.
- Empatia.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność identyfikacji problemów.
- Rozpoznawanie objawów zastraszania przez inne osoby (rówieśników i dorosłych).
- Podejmowanie prób rozwiązywania problemów.
- Umiejętność skutecznej interwencji.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, ankieta.

LEKCJA 6

MOJE DECYZJE

Cele edukacyjne

- Poznanie podstawowych zasad właściwego podejmowania decyzji.
- Zrozumienie konieczności dokonywania dobrych wyborów w obliczu presji grupy.

Treści nauczania

- Wybory i decyzje nastolatków.
- Wartości w życiu człowieka.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność określania celów osobistych.
- Umiejętność rozpoznawania sytuacji wymagających podjęcia decyzji.
- Umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji i dokonywania dobrych wyborów.
- Umiejętność oceny korzyści i skutków alternatywnych rozwiązań.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Metody sytuacyjne.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, „banknoty” 50 zł, 100 zł, 200 zł, 500zł, - dla każdej grupy komplet o równowartości 1000 zł, karty z napisami:

miłość, uroda, bogactwo, uczciwość, szczęście, moc, wolność, zdrowie

LEKCJA 7

MOJE DOJRZEWANIE

Lekcja z podziałem na grupy

Cele edukacyjne

- Uświadomienie istnienia zmian, które pojawiają się w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców.
- Zrozumienie konieczności radzenia sobie ze zmianami fizycznymi i emocjonalnymi.
- Kształtowanie umiejętności kulturalnego stosowania słownictwa związanego z płciowością człowieka i rozrodczością.
- Uświadomienie sobie konieczności rozwiązywania zaistniałych problemów związanych z dojrzewaniem (fizycznych i psychicznych).

Treści nauczania

- Dojrzewanie.
- Płeć - różnice w budowie fizycznej i psychicznej kobiety i mężczyzny.
- Problemy nastolatków związane z dojrzewaniem.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Zrozumienie, że zmiany są nieodzownym elementem dojrzewania.
- Umiejętność identyfikacji problemów fizycznych dotyczących okresu pokwitania.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i grupowa.
- Miniwykład.

- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, pytania przygotowane przez nauczyciela, plansze np. Edutop, Centrum Wydawniczo-Oświatowe, film animowany np. *Co się ze mną dzieje*, *Przemiany okresu dojrzewania*, pudełko na pytania.

LEKCJA 8

MOJE CIAŁO

Lekcja z podziałem na grupy

Cele edukacyjne

- Znajomość budowy układu rozrodczego.
- Kształtowanie umiejętności kulturalnego stosowania słownictwa związanego z płciowością i rozrodzością człowieka.

Treści nauczania

- Budowa układu rozrodczego człowieka.
- Zapłodnienie.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Poznanie budowy układów rozrodczych człowieka.
- Zrozumienie, jak dochodzi do zapłodnienia.
- Zrozumienie istnienia związku między zmianami, które występują w okresie dojrzewania a rozwojem zdolności do reprodukcji.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Miniwykład.
- Rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, plansze np. *Co się dzieje z moim ciałem?*, zestaw plansz Bro-Posz, film np. *Narodziny życia* z serii „Wszechświat naszego ciała”.

LEKCJA 9

MOJA HISTORIA

Lekcja z podziałem na grupy

Cele edukacyjne

- Znajomość funkcjonowania układu rozrodczego.
- Kształtowanie umiejętności kulturalnego stosowania słownictwa związanego z rozrodzością człowieka.

Treści nauczania

- Rola układów rozrodczych człowieka.
- Komórki rozrodcze.
- Zapłodnienie.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Poznanie funkcjonowania układów rozrodczych człowieka.
- Zrozumienie, jak dochodzi i na czym polega zapłodnienie.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i grupowa.
- Miniwykład.
- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, plansze układu rozrodczego, film animowany *Narodziny* z serii „Było sobie życie”.

LEKCJA 10

MOJA INTYMNOŚĆ

Cele edukacyjne

- Rozwijanie świadomości nastolatków związanej z prawem do intymności seksualnej.
- Rozróżnianie sytuacji przemocy seksualnej.
- Zrozumienie konieczności szukania pomocy w sytuacjach presji seksualnej.

Treści nauczania

- Intymność seksualna.
- Presja i przemoc seksualna.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Rozpoznawanie sytuacji zagrażających zdrowiu, bezpieczeństwu a nawet życiu.
- Umiejętność ochrony i obrony własnej intymności i nietykalności seksualnej.
- Prezentowanie postawy szacunku do innych osób.
- Zrozumienie wpływu mediów i Internetu na zdrowie i psychikę nastolatka.
- Rozwijanie umiejętności odmowy w zachowaniach, które postrzegane są jako złe dla nich samych.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, pudełko na pytania, kartki z pytaniami przygotowanymi przez nauczyciela.

LEKCJA 11

MOJE PIERWSZE DNI ŻYCIA

Cele edukacyjne

- Zdobyć podstawowych informacji o ciąży i rozwoju płodu.
- Uświadomienie zakresu obowiązków rodzicielskich.

Treści nauczania

- Cięża
- Rozwój płodu. Poród.
- Przyjęcie dziecka jako nowego członka rodziny.
- Macierzyństwo i ojcostwo.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Poznanie etapów życia płodowego.
- Zrozumienie, że rodzicielstwo wymaga stałego i ciągłego zaangażowania.
- Przewidywanie konsekwencji zachowań seksualnych.
- Umiejętność współpracy w grupie, słuchania i prowadzenia dyskusji.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna i grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, arkusze papieru, plansze np. Edutop, Centrum Wydawniczo-Oświatowe, fragmenty filmu np. *Skąd się wziąłem*, *Cud miłości*, *Narodziny* - z serii „Było sobie życie”.

LEKCJA 12

MOJA HIGIENA

Lekcja z podziałem na grupy

Cele edukacyjne

- Utrwalenie właściwych nawyków higieny osobistej.
- Nabranie przekonania, że przestrzeganie zasad higieny to element zdrowego stylu życia.

Treści nauczania

- Podstawowe zasady higieny okresu dojrzewania.
- Środki higieny osobistej.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Zrozumienie, że higiena osobista jest nieodzownym elementem życia codziennego zapewniającym zdrowie.
- Umiejętność odpowiedniego wyboru oraz właściwego stosowania środków higienicznych i pielęgnacyjnych.

Metody i formy pracy

- Praca indywidualna.
- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, środki higieniczne i kosmetyczne.

LEKCJA 13

MÓJ STYL ŻYCIA

Cele edukacyjne

- Utrwalenie wiadomości i umiejętności dotyczących zdrowego stylu życia.
- Kształtowanie prozdrowotnych nawyków.

Treści nauczania

- Zdrowy styl życia.
- Zachowania sprzyjające i zagrażające zdrowiu.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Umiejętność dokonywania odpowiednich wyborów.

Metody i formy pracy

- Praca grupowa.
- Rozmowa kierowana.
- Dyskusja.

Środki dydaktyczne

Zeszyt ucznia, gra.

Na podsumowanie zajęć wychowania do życia w rodzinie w VI klasie proponujemy uczniom grę w formie kart, które zostały dołączone do Przewodnika dla nauczyciela.

METODY I TECHNIKI PRACY

Prowadzenie zajęć wychowania do życia w rodzinie wymaga od nauczyciela odpowiedniego przygotowania, kwalifikacji, a także zdobywanego w trakcie lat pracy doświadczenia. Prowadzenie zajęć wychowania do życia w rodzinie znacznie odbiega swoją specyfiką od innych szkolnych przedmiotów. Z jednej strony nauczycielowi przypada mniej prac związanych z realizacją przedmiotu: nie ma klasówek do przygotowania i sprawdzania, nie trzeba wystawiać ocen, sprawdzać zeszytów i prac domowych. Z drugiej strony, aby lekcja przebiegała sprawnie, trzeba poświęcić wiele czasu na jej opracowanie. Często, w różnych klasach, nauczyciel musi ten sam temat realizować zupełnie innymi metodami, dostosowanymi do specyfiki danej grupy uczniów. Zdarza się także, szczególnie w pierwszych latach pracy, że nauczyciel musi pokonać własne opory przy omawianiu niektórych zagadnień.

Jak przezwyciężyć własne blokady przed mówieniem o sprawach płci? Jak reagować, kiedy według naszej oceny sytuacja na lekcji „wymyka się spod kontroli”, gdy na przykład widzimy rozbawione twarze lub słyszymy niewybredne komentarze? Rozpatrzmy to na przykładzie lekcji dotyczącej budowy układu rozrodczego.

Niezależnie od tego, według jakiego programu pracujemy, przed zajęciami, na których mówimy o dojrzewaniu, powinniśmy zapoznać uczniów z budową męskiego i żeńskiego układu rozrodczego. Lekcja, wydawałoby się, banalnie prosta. Z czym zatem można mieć problem? Chociażby z nazwami poszczególnych elementów tworzących układy rozrodcze. Słowa „pochwa” i „penis” wcale nie przechodzą tak łatwo przez gardło. Jeśli mamy tego rodzaju opory, musimy sami siebie przekonać, że zapoznanie z nimi uczniów jest konieczne. Jeśli uczymy, co to jest pierwiastek, iloczyn, orzeczenie, to tym bardziej musimy nauczyć prawidłowych nazw części ciała człowieka - przecież taką terminologię spotkają w książkach i takich terminów będą używać podczas wizyty u lekarza.

Nie tylko nauczyciele mogą czuć się niezręcznie. Zażenowani i zawstydzeni mogą być również uczniowie. To właśnie te uczucia wywołują takie reakcje jak śmiechy czy zarty. Czy można jakoś rozładować tę sytuację? Oczywiście! Na przykład przed wprowadzeniem tych pojęć można poprosić uczniów, aby podali, jak w dzieciństwie rodzice nazywali ich intymne części ciała. Ważne jest, aby nauczyciel rozumiał, skąd biorą się takie reakcje uczniów i traktował je z wyrozumiałością oraz życzliwością.

Co jeszcze może stanowić ograniczenie dla prowadzącego? Strach przed pytaniami, które może wywołać ten temat, a właściwie strach przed tym, że nie poradzi sobie z odpowiedzią. Tak naprawdę to, jak prowadzący będzie się czuł na zajęciach, będzie rzutowało na ich jakość i zależy w ogromnej mierze od samego nauczyciela.

Przystępując do lekcji nauczyciel powinien:

- znać podstawę programową
- być merytorycznie przygotowany
- mieć przekonanie, że to, co będzie realizowane podczas zajęć, jest potrzebne naszym uczniom

- wiedzieć, że pytania padające z ust uczniów na lekcji nie są złościwością skierowaną przeciwko niemu, lecz wynikają z ciekawości, niewiedzy lub zasłyszanych stereotypów
- nie krytykować ucznia zadającego pytanie
- odpowiadać konkretnie na pytanie
- nie oceniać poruszanego tematu

Jeśli nauczyciel nie ma dostatecznej wiedzy, aby udzielić odpowiedzi, powinien powiedzieć, że udzieli jej po sprawdzeniu informacji. W dzisiejszych czasach życie płynie bardzo szybko, a uczniowie najwyraźniej przyswoili sobie to tempo. Niewielu z nich ma cierpliwość, by działać powoli i z namysłem. Większość pedagogów zauważa, że uczniowie bardziej angażują się w lekcje, jeśli nauczyciel stosunkowo szybko realizuje zajęcia, zmieniając w ich trakcie formy pracy. Proponujemy realizację programu wychowania do życia w rodzinie *Moje dorastanie* zróżnicowanymi metodami angażującymi emocjonalnie uczniów, tak aby zajęcia przebiegały płynnie, interesująco i przy dużym zaangażowaniu uczniów.

Zależnie od tego, co nauczyciel chce osiągnąć, zwykle podczas jednej lekcji trzeba stosować kilka różnych technik. Liczne metody nauczania, przedstawione w programie oraz proponowanych do programu zeszytach ucznia i Przewodniku dla nauczyciela, powinny pomóc w realizowaniu tych zaplanowanych celów.

Przedstawione w programie i Przewodniku metody to wykład, pogadanka, dyskusja, debata, drama, metoda sytuacyjna (studium przypadku), „burza mózgów”, praca w grupach, praca z tekstem, ankieta, gry oraz metody audiowizualne.

WYKŁAD

Wypowiedź ustna nauczyciela, która ma na celu przekazanie uczniom konkretnych informacji związanych z tematem. Wykład powinien być krótki, trwać 10-15 minut. Należy prowadzić go dynamicznie, w sposób interesujący dla uczniów, z wykorzystaniem plansz, prezentacji czy slajdów.

POGADANKA

Różni się od wykładu tym, że to nauczyciel stawia uczniom pytania, aby sprowokować ich do aktywnego słuchania i uzyskać jak najwięcej różnych odpowiedzi. Ważne jest sformułowanie każdego pytania - nauczyciel musi wiedzieć, do czego zmierza każde z pytań.

DYSKUSJA

Pobudza uczniów do aktywności, uczy prowadzenia rozmowy, wymiany poglądów, szacunku dla rozmówców. Dyskusję można wprowadzić poprzez pokazanie wybranego fragmentu filmu, przeczytanie listu z prasy młodzieżowej, ułożonego przez nauczyciela lub uczniów, opowiadania oraz nawiązując do aktualnych wiadomości lub sytuacji szkolnej czy klasowej. Dyskusja jest jedną z metod zapobiegania konfliktom.

Dyskusja może wynikać samoistnie z różnych powodów, niekiedy w ocenie dorosłych również tych błahych. Nie należy ich lekceważyć, należy pozwolić ją prowadzić, pamiętając jednak o przestrzeganiu zasad.

DEBATA

Rodzajem dyskusji, której cel stanowi przedstawienie przeciwnych argumentacji uczestniczących w niej grup. Dzielimy klasę na 2 grupy, przydzielając każdej zadanie: grupa

pierwsza ma przygotować argumenty na TAK. Druga grupa ma opracować argumenty na NIE.

Debata to dobra metoda, która ćwiczy doskonalenie skutecznej komunikacji, umiejętności przekonywania innych do naszego punktu widzenia, umiejętności znajdowania i posługiwania się argumentami.

DRAMA

Jedna z sytuacyjnych metod nauczania, która umożliwia wejście w rolę, wczucie się w jakąś postać albo osobiste przeżycie określonej sytuacji. Metoda dramy pobudza działanie, rozwija wyobraźnię, odwołuje się do doświadczeń. Uczy samodzielnego myślenia i działania, aktywności i otwartości, wyrabia umiejętność współżycia i współpracy w grupie. Najważniejszym elementem dramy jest bycie w roli - nowej i nieznannej, co pomaga w zrozumieniu zachowań innych ludzi i samego siebie. Pozwala też dostrzec złe i dobre strony improwowanej sytuacji oraz przekonać się, jakie mogą być efekty/skutki różnych zachowań i różnych rozwiązań tego samego problemu.

STUDIUM PRZYPADKU (ang. CASE STUDY)

Metoda, która polega na analizowaniu i omawianiu prawdziwych sytuacji. Nauczyciel (lub uczniowie) podaje do analizy przypadek z życia, filmu lub czasopisma młodzieżowego. Zadaniem uczniów jest rozwiązanie problemu, podjęcie decyzji bądź ocena sytuacji. Analiza przypadków rozwija umiejętność krytycznego i kreatywnego myślenia, uczy rozwiązywać problemy wielostronnie.

„BURZA MÓZGÓW”

Metoda, która pozwala na wybranie w krótkim czasie jak najwięcej propozycji/sposobów rozwiązania danego problemu.

PRACA W GRUPACH

Praca w małych grupach jest jedną ze skuteczniejszych metod prowadzenia zajęć, ponieważ uczniowie mogą bezpiecznie, w małych grupach, porozmawiać na omawiany temat i przedstawić swoje zdanie kolegom. W takich warunkach uczniowie mają szansę uczyć się budowania relacji koleżeńskich, komunikowania, argumentowania swoich poglądów oraz przedstawiania ich. Prezentacja wypracowanych rozwiązań przez poszczególne grupy daje szansę wszystkim uczniom na porównanie swoich zdań. Uczniowie mogą się przekonać, że istnieje wiele różnych propozycji rozwiązań nawet dotyczących tego samego problemu.

ANKIETA

Badanie zawierające pytania zamknięte, półotwarte lub otwarte, dotyczące omawianego zagadnienia. Zadaniem uczniów jest wybór odpowiedzi zgodny z własnymi przekonaniem. Ankieta na zajęciach wychowania do życia w rodzinie może także pełnić rolę ewaluacyjną - sprawdzać stopień osiągnięcia celów zamierzonych przez nauczyciela. Wszelkie testy, ankiety i quizy oceniane są tylko merytorycznie.

GRY EDUKACYJNE

Uczą w atrakcyjnej dla nastolatków formie, jak wykorzystać nabytą wiedzę. Uczniowie w trakcie zabawy mogą wybrać właściwe rozwiązanie lub podjąć decyzję. Mogą również kontaktować się z innymi członkami zespołu, dyskutować między sobą, tym samym poprawiając m.in. umiejętności interpersonalne.

OPINIA O PROGRAMIE

Wychowanie do życia w rodzinie

II etap edukacyjny

Autorka programu: Bożena Strzemieczna

Wydawca: Taurus Edukacja i Kultura

Nauczyciel wydający opinię: Katarzyna Dmowska, nauczyciel wychowania do życia w rodzinie

Opiniowany program nauczania dla klas IV-VI szkoły podstawowej jest zgodny z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.*

Treści nauczania oraz wymagania szczegółowe są zgodne z nową podstawą programową. Program określa kolejność realizacji treści w poszczególnych klasach, dopasowując je do wieku i zainteresowań uczniów. Autorka sygnalizuje przy każdym zagadnieniu metody i techniki pracy, którymi można posłużyć się na zajęciach. Większość metod to metody ćwiczące umiejętność wymiany poglądów, aktywizujące do twórczego myślenia, precyzowania stanowiska.

Cele kształcenia i wychowania są zgodne z nową podstawą programową, ukazują wartości rodziny w życiu osobistym człowieka oraz pomagają w przygotowaniu się do zrozumienia i akceptacji przemian okresu dojrzewania.

Program zawiera opis założonych osiągnięć ucznia. Prowadzenie zajęć zgodnie z proponowanym programem umożliwi nauczycielowi zrealizowanie przewidywanych osiągnięć uczniów. Zakres materiału, dostosowany do liczby godzin przeznaczonych na realizację przedmiotu, umiejętnie rozkłada treści nauczania w zależności od możliwości percepcji uczniów.

Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej*, wychowanie do życia w rodzinie nie jest przedmiotem podlegającym ocenianiu, dlatego autorka wprowadza różne propozycje metod sprawdzania osiągnięć uczniów, co przyczyniać się będzie do utrwalania poruszanych na lekcjach treści.

Analiza programu potwierdza, że jest on poprawny pod względem merytorycznym i dydaktycznym, a jego konstrukcja zapewni skuteczność wdrażania w szkole podstawowej.

Program opiniuję pozytywnie
Katarzyna Dmowska